

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over Vlaamse Erfgoednetwerken
- Principiële goedkeuring

Het besluit van de Vlaamse Regering over Vlaamse Erfgoednetwerken geeft uitvoering aan het gelijknamige decreet, dat een solide rechtsbasis moet bieden voor het samenwerken met en het ondersteunen van organisaties die instaan voor het beheer, de exploitatie en de ontsluiting van een netwerk van iconische, Vlaamse erfgoedlocaties. Die organisaties moeten aan de hand van erfgoed, erfgoedzorg en erfgoedontwikkeling het verhaal van Vlaanderen brengen, tonen waar Vlaanderen sterk in was en sterk in blijft. Dit betekent een doordachte locatiekeuze, erfgoed voorbeeldig conserveren en ontwikkelen, en inzetten op vernieuwing en experiment. Vlaamse Erfgoednetwerken zijn ook partners die kunnen inspringen waar locaties uitdagingen stellen. Als model gelden verschillende buitenlandse organisaties, hetzij overheids- hetzij privé-initiatief. Op basis van de regelgeving over Vlaamse Erfgoednetwerken kunnen organisaties als Herita vzw bevestigd worden als partnervereniging.

Het besluit over Vlaamse erfgoednetwerken regelt meer in detail een aantal praktische modaliteiten aangaande volgende in het decreet vermelde instrumenten: de samenwerkingsovereenkomsten tussen de Vlaamse Regering en Vlaamse Erfgoednetwerken, de subsidiëring van Vlaamse Erfgoednetwerken, de evaluatie van Vlaamse Erfgoednetwerken en de regeringscommissarissen die in de Raad van Bestuur van Vlaamse Erfgoednetwerken kunnen worden aangewezen. Het besluit regelt ook de inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld Onroerend Erfgoed

ISE 1: partnerschappen rond erfgoedzorg

Doelstelling “iedereen koestert het onroerend erfgoed als een evident en integraal deel van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie.” (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 15)

“Erfgoed maakt deel uit van onze leefomgeving, cultuur, identiteit en natie. Het ontleent er een betekenis, rol en invulling aan. Daarom staat onroerenderfgoedzorg niet op zichzelf. Die kan alleen maar vorm krijgen als de gebruikers van de leefomgeving het belang en de meerwaarde van erfgoed inzien en zich ertoe engageren om het in stand te houden. We willen dan ook een evidentie maken van dat engagement.

Samen met de gebruikers van onze leefomgeving geven we gestalte aan het erfgoedbeleid. We zetten de dialoog met erfgoedgemeenschappen verder en rekenen op lokale besturen en partnerverenigingen als tussenpersoon om de dialoog in goede banen te leiden. [...]”

Operationele doelstelling “Samen met de partnerverenigingen verbreden we het draagvlak voor onroerend erfgoed en verbeteren we de dienstverlening voor onroerenderfgoedzorgers.” (beleidsnota Onroerend Erfgoed, p. 18):

“Verenigingen als Herita, Monumentenwacht Vlaanderen, het Centrum voor Religieuze Kunst en Cultuur (CRKC) en de Erfgoedkluis slaan de brug tussen het Vlaamse erfgoedbeleid en de praktijk. Ze vormen mee het uithangbord van de onroerenderfgoedzorg. Ze moeten bijdragen aan draagvlakverhoging, kennis en expertise aanbieden, de vinger aan de pols houden en als spreekbuis fungeren voor het middenveld.

Herita moet zich verder ontwikkelen tot de centrale middenveldorganisatie inzake erfgoed. [...]”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken, definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op ...:
- Wetgevingstechnisch en taaladvies nr. 2023/347 van 10 augustus 2023;
- Advies van de Inspectie van Financiën d.d. 21 augustus 2023.

“De Inspectie van Financiën heeft geen fundamentele bezwaren tegen de voorliggende (degelijke) tekst maar zij houdt eraan de volgende punten aan te stippen:

- a) m.b.t. de subsidieregeling worden een aantal elementen doorverwezen naar de samenwerkingsovereenkomst al zou men verwachten dat deze in voorliggend voorontwerp van besluit zouden opgenomen worden (temeer omdat de samenwerkingsovereenkomst (in principe: zie verder) voor een periode van 5 jaar wordt gesloten). Het gaat dan bv. om de afbakening van de subsidiabele en niet-subsidiabele kosten, de aanvraagprocedure en de uitbetalingsmodaliteiten;*
- b) noch in het voorontwerp van decreet, noch in het voorontwerp van besluit worden de bevoegdheden van de regeringscommissaris(sen) 4 geëxpliciteerd. Weliswaar kan steun gevonden worden in artikel 54, §1 van de VCO van 29/3/2019;*
- c) in artikel 11 wordt eerst gesproken over de subsidies ‘vermeld in artikel 3 van dit besluit’ (zie het eerste lid) en vervolgens (zie het tweede lid) over de subsidies ‘vermeld in artikel 4’. Opeens wordt daar ook gesproken van ‘indicatoren’ uit de samenwerkingsovereenkomst. Indicatoren vormen een belangrijk onderdeel van het subsidiekader dat voorzien is in artikel 76/2 van het VCO van 29/3/2019 en hiervan zou dus ook al voordien melding kunnen gemaakt worden;*
- d) artikel 14 regelt bij wijze van overgangsmaatregel dat de eerste samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse overheid en een Vlaams Erfgoednetwerk een kortere doorlooptijd heeft dan de decretaal bepaalde vijf jaar (vanaf 1/1/2026 zouden vijfjaarlijkse samenwerkingsovereenkomsten de norm zijn).*

Vermits in het voorontwerp van decreet zonder meer voorzien is dat de Vlaamse regering voor een periode van 5 jaar een samenwerkingsovereenkomst sluit met een Vlaams Erfgoednetwerk, kan hiervan zomaar niet afgeweken worden bij besluit. Het verdient dan ook aanbeveling het voorontwerp van decreet op dit punt aan te vullen.

Wat de budgettaire aspecten betreft, kan vooreerst gesteld worden dat de bepalingen omtrent de voorafgaande controle geen bezwaren ten gronde oproepen. Voor de restauratie- en erfgoedpremies wordt nu al een drempelbedrag van 500.000 EUR gehanteerd voor wat de adviesverlening door de Inspectie van Financiën betreft.

Voorts heeft, wat de 3 vormen van subsidiëring betreft, de Inspectie van Financiën reeds naar aanleiding van de voorlegging van de eerste versie van het voorontwerp van decreet kennis kunnen nemen van de belangrijkste modaliteiten ervan (zij werden nadien uit de tekst verwijderd).

Het begrotingsakkoord dient ingewonnen te worden.”

Op deze opmerkingen kan als volgt worden gereageerd:

- a) Er is gepoogd om alle essentiële elementen van de subsidies (zoals bijvoorbeeld de afbakening van de subsidiabele kosten, de aanvraagprocedure en de uitbetalingsprocedure) in het besluit op te nemen. Niettemin is het nuttig om manoeuvreerruimte te bewaren voor de praktische invulling, zodat op specifieke situaties kan worden ingespeeld. Daarom de keuze om pas in de samenwerkingsovereenkomst dieper op praktische modaliteiten in te gaan. Zo bepaalt bijvoorbeeld artikel 7 van het besluit dat voor de algemene subsidie enkel aantoonbare kosten voor personeel en werking subsidiabel zijn. In de samenwerkingsovereenkomst kan dan bijvoorbeeld verfijnd worden wat begrepen kan worden onder die kosten. Hetzelfde geldt voor de aanvraagprocedure en de uitbetalingsmodaliteiten voor beheerssubsidies waar de basisprincipes voor het aanvraagdossier en de uitbetaling in het besluit staan;
- b) Wat betreft de regeringscommissarissen kan inderdaad teruggevallen worden op de suppletieve regeling in artikel 54§1 van de VCO van 19 maart 2019;
- c) Conform artikel 11, tweede lid wordt in artikel 3, 7° geëxpliciteerd dat in de samenwerkingsovereenkomst ook de indicatoren opgenomen worden. Daarnaast wordt de foutieve verwijzing naar de subsidies in “artikel 3” gecorrigeerd naar “artikel 4”;
- d) Aan het voorontwerp van decreet is een rechtsgrond toegevoegd voor de overgangsmaatregel onder artikel 14 van het besluit;

- Begrotingsakkoord, ontvangen op 4 september 2023.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

SITUERING

Zie memorie van toelichting bij het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken.

PROBLEEMSTELLING

Zie memorie van toelichting bij het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken.

BELEIDSMATREGELEN

Zie memorie van toelichting bij het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken.

BEOOGDE INWERKINGTREDING

Het decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken en het besluit van de Vlaamse Regering over Vlaamse Erfgoednetwerken treden gezamenlijk in werking na de definitieve goedkeuring van het besluit, op de in het besluit bepaalde datum en volgens de in het besluit bepaalde modaliteiten.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel vergt geen toelichting.

Artikel 2

Dit artikel voorziet de mogelijkheid om de erkenning van Vlaamse erfgoednetwerken voorwerp te maken van een oproep tot kandidatuurstelling. Die oproepmogelijkheid wordt beperkt tot het eerste jaar van een regeerperiode, zodat de beslissing tot erkenning en samenwerking in een voldoende vroeg stadium daarvan kan worden genomen. Zie in dit verband ook artikel 15.

Artikel 3 en 4

Deze artikelen gaan dieper in op de in artikel 8 van het decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken aangehaalde samenwerkingsovereenkomsten, die de basis vormen voor de samenwerking die de Vlaamse overheid met een erfgoednetwerk tot stand wil brengen.

Artikel 3 herhaalt de uitgangspunten van artikel 8 van het decreet en bepaalt vervolgens wat het businessplan en de meerjarenplanning minstens moeten bevatten. De overeenkomst moet een businessplan omvatten, dat onder meer dieper ingaat op de beoogde portfolio-ontwikkeling van de organisatie, en een meerjarenplanning voor werken of diensten aan de beschermde erfgoedlocaties in het portfolio. Dit moet de Vlaamse Regering toelaten om voorafgaand aan de overeenkomst in de te schatten of ze al dan niet tot samenwerking wil overgaan en om de draagwijdte te bepalen van de subsidies die ze in toepassing van het decreet wil verstrekken.

Artikel 4 regelt de verschillende elementen waarover in de samenwerkingsovereenkomst afspraken moeten worden geconcretiseerd. De overeenkomst moet dieper ingaan op de in het decreet aangehaalde verwachtingen ten aanzien van Vlaamse Erfgoednetwerken, en biedt onder meer ook uitsluit over de manier waarop de subsidiëring en opvolging van de organisatie in kwestie zal verlopen. Een belangrijk element in de overeenkomst betreft de verwachtingen met betrekking tot de eigen inkomsten die de organisatie geacht wordt te genereren. De Vlaamse overheid kan dienaangaande een minimumverwachting expliciteren.

Artikel 5, 6 en 7

Deze artikelen gaan op generiek niveau in op de in het decreet aangekondigde subsidievormen en voegen een aantal verfijningen toe.

Artikel 5 herhaalt de drie soorten subsidies voorzien in artikel 9 van het decreet (algemene subsidie voor personeel en werking, beheerssubsidie en verwervingssubsidie). Per subsidievorm worden drempels ingebouwd om het overheidsengagement onder controle te houden. Het bedrag van de algemene subsidie wordt in de samenwerkingsovereenkomst vastgelegd en dus vijfjaarlijks

afhankelijk gesteld van voorafgaande financiële inschattingen. Beheers- en verwervingssubsidies worden via dezelfde weg onder controle gehouden door het bepalen van maximumbedragen. Alle subsidies kunnen worden bijgesteld afhankelijk van beleidswijzigingen en besparingsmaatregelen.

Artikel 6 omvat een aantal generieke cumulbepalingen. De nieuwe wettelijke basis voor het ondersteunen van de Vlaamse erfgoednetwerken, met gestroomlijnde subsidies op basis van transparante prognoses en effectenmonitoring, gaat uit van planning op langere termijn en sluit ad-hoc subsidiëring resoluut uit. Dit impliceert dat Vlaamse erfgoednetwerken uitgesloten zijn van het reguliere financiële ondersteuningsvormen in toepassing van het Onroerenderfgoeddecreet. Er kunnen dus geen nieuwe erfgoedpremies worden aangevraagd. Lopende premiedossiers en meerjarenpremieovereenkomsten of afspraken in het kader van lopende overeenkomsten worden vanzelfsprekend wel nog gehonoreerd.

De verwijzing naar 'dubbele subsidiëring' slaat op het door de subsidies in toepassing van het decreet Vlaamse erfgoednetwerken gedekte kostenaandeel en sluit niet uit dat een erfgoednetwerk een beroep doet op bijvoorbeeld Europese subsidies om een groter aandeel van de kosten te dekken, of om complementaire activiteiten te financieren.

Artikel 7 regelt per subsidie de voorafgaande controles in toepassing van het Besluit Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 17 mei 2019.

Artikel 8

Dit artikel behandelt de modaliteiten voor de algemene subsidie. Die vat alle personeelskosten en werkingsgerelateerde kosten (organisatie evenementen, website ...). Enkel de personeelskosten zijn indexeerbaar. De subsidie wordt doorheen de periode van de samenwerkingsovereenkomst per jaar vastgelegd en uitbetaald met een ruim voorschot, en een saldo na evaluatie. Die omvat jaarlijks een financieel toezicht, en in jaar 3 en 5 ook een inhoudelijke controle. In de samenwerkingsovereenkomst kan de draagwijdte van de subsidie gedetailleerd worden.

Artikel 9

Dit artikel behandelt de modaliteiten voor de beheerssubsidies. Deze kunnen jaarlijks worden aangevraagd, waarbij het meerjarenplan bij de samenwerkingsovereenkomst als eerste referentie geldt. Per jaar wordt per site in het netwerkportfolio of per cluster van sites waarvoor een beheerscyclus van start gaat een aanvraagdossier ingediend. Na inhoudelijke goedkeuring van het dossier kent de minister de subsidie toe en wordt een voorschot op de subsidie uitbetaald.

Voor de beheerssubsidies geldt de erfgoedpremieregelgeving in het Onroerenderfgoedbesluit als procedureel kader, maar dit is te lezen in samenspraak met de individuele samenwerkingsovereenkomsten, die bijkomende randvoorwaarden kunnen omvatten en die de subsidies hoe dan ook begrenzen. Dit kan gebeuren door drempelbedragen in te stellen, maar ook door te bepalen welke kostenposten subsidiabel zijn. Het blijft immers met klem de bedoeling dat Vlaamse erfgoednetwerken zelf instaan voor een deel van de investeringen .

Het saldo van de beheerssubsidies wordt per site of cluster van sites uitbetaald na afronding van de beheerscyclus en na inhoudelijke en financiële keuring. De uitvoering kan meerdere jaren bestrijken.

Artikel 10

Dit artikel gaat in op de verwervingssubsidies. Deze worden specifiek verstrekt voor erfgoedlocaties die moeilijk vermarktbaar zijn of waarvan het beheer de draagkracht van lokaal initiatief overstijgt. Deze ondersteuning moet het Vlaamse erfgoednetwerken mogelijk maken om letterlijk in de bres te springen en een ontwikkelingsrisico op zich te nemen. Hoewel samenwerkingsovereenkomsten worden afgesloten op basis van een businessplan en een meerjarenplanning, is het niet uitgesloten

dat in de loop van een samenwerkingsovereenkomst wordt ingespeeld op onvoorziene opportuniteiten. Uiteraard is het wel de bedoeling dat de portefeuille-uitbreiding verloopt volgens de in artikel 4 van het decreet over Vlaamse erfgoednetwerken aangehaalde principes. Een uiterst belangrijke voorwaarde is wel dat uitbreidingen van het portfolio enkel kunnen worden overwogen na gedegen voorafgaande risico-inschatting: na de verwerving moet het netwerk in staat zijn om het beheer en de exploitatie van de locatie waar te maken.

Artikel 11

Dit artikel gaat dieper in op de in het decreet gecreëerde mogelijkheid om regeringscommissarissen aan te wijzen in de raad van bestuur van Vlaamse erfgoednetwerken. Enerzijds geldt het Bestuursdecreet als breed kader, anderzijds kunnen in de samenwerkingsovereenkomst nadere regels worden opgenomen over de uitoefening van de toezichtfunctie op het vlak van onder meer de toezichtopdracht, de rapporteringsverplichting, deontologie, onverenigbaarheden en vergoeding.

Artikel 12 en 13

Deze artikels gaan dieper in op de decretaal aangekondigde evaluatie van het naleven van de erkenningsvoorwaarden en de bepalingen in de samenwerkingsovereenkomst. Deze gebeurt op basis van een door het Vlaamse erfgoednetwerk aan te reiken inhoudelijke en financiële verantwoording. De Vlaamse overheid kan op tekortkomingen ingrijpen door de subsidie te verminderen, terug te vorderen, de samenwerking op te schorten of de erkenning als Vlaams erfgoednetwerk in te trekken.

Artikel 14

Dit artikel omvat enkele slotbepalingen en stroomlijnt in essentie de cumulatiebepalingen in het Onroerenderfgoedbesluit met de realiteit van de subsidies in het kader van de regelgeving inzake Vlaamse Onroerenderfgoednetwerken.

Artikel 15

Dit artikel regelt bij wijze van overgangsmaatregel dat de eerste samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Overheid en een Vlaams erfgoednetwerk een kortere doorlooptijd heeft dan de decretaal bepaalde vijf jaar. Vanaf 1 januari 2026 zijn vijfjaarlijkse samenwerkingsovereenkomsten de norm. Op die manier wordt vermeden dat de eerste verbintenis een te verregaande impact heeft op de nieuwe regeerperiode die in 2024 aanvat, en wordt de nieuwe Vlaamse regering de kans geboden om in een voldoende vroeg stadium een nieuwe overeenkomst te sluiten die maximaal aansluit bij haar eigen beleidsintenties.

Artikel 16

Dit artikel regelt de inwerkingtredingsdatum voor het decreet en het besluit.

Artikel 17

Dit artikel vergt geen toelichting.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende het voorontwerp van decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken.

B. ESR-TOETS

Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende het voorontwerp van decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende het voorontwerp van decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Zie nota aan de Vlaamse Regering betreffende het voorontwerp van decreet over Vlaamse Erfgoednetwerken.

4 VERDER TRAJECT

Na de principiële goedkeuring wordt het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering voor advies bezorgd aan de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO) en daaropvolgend aan de Raad van State.

5 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering over de Vlaamse Erfgoednetwerken;
- 2° de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed te gelasten over voornoemd ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering het advies in te winnen van
  - de Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening – Onroerend Erfgoed (SARO), met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen;
  - de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies van de SARO geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Jan JAMBON

De Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed,

Matthias DIEPENDAELE